

Nesimi YAZICI, *İlk Türk – İslam Devletleri Tarihi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayını, Ankara*
2002, XIV +447 s.

Dr. Eyüp BAŞ*

İlk Türk-İslam Devletleri Tarihi, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Nesimi Yazıcı'nın daha önce öğrencileri için hazırlamış olduğu aynı adlı kitabın, daha geniş bir okur kitlesine hitap etmesi için genişletilerek yapılmış olan yeni baskısıdır. Çalışmanın sınırlarını büyük oranda öğrencilerin ihtiyaçları ve ders saatlerinin dağılımı belirlemiştir. Bununla birlikte kitabın, İlahiyat fakülteleri dışındaki bazı kurumlarda kullanılabileceği ve hatta öğrenciler dışında konuyla ilgilenen okurlarının da olabileceği bu basımda dikkate alınmıştır.

Çalışma, ele alınan konuların sağlam bir zemin üzerine oturtulması gerektiği düşüncesiyle, Hz. Peygamber'den Abbasîlere kadar olan devir ve bu sırada İslâm Devleti'nin parçalanma sürecinin panoramik bir yaklaşımla anlatıldığı giriş kısmı ile başlar.

Yazar bu girişten sonra ele alacağı konuları üç bölümde incelemeyi uygun görmüştür. Birinci Bölüm'de, yalnızca Türk Tarihinin değil, Genel Dünya Tarihinin de en önemli hadiselerinden biri olan Türklerin İslamiyet'i kabulleri ve İslâm Devleti içerisindeki konumları üzerinde durmuş; İkinci Bölüm'de, Türk Valilerce Kurulan Devletler olan Tolunoğulları (868-905), Sâcoğulları (890-929) ve İhşidîler (935-969)'in siyasî, iktisadî ve kültürel tarihlerini ele almıştır. Üçüncü Bölüm'de ise yazar, *İlk Türk-İslâm Devletleri* başlığı altında İdil (Volga) Bulgar Hanlığı, Karahanlılar, Gazneliler, Selçuklular (Büyük Selçuklular, Irak Selçukluları, Kirman Selçukluları, Suriye Selçukluları ve Türkiye Selçukluları) ve Hârizmşahlar'a yer vermiştir. Yazar bu devletlerin siyasî tarihlerini incelemekle birlikte, idarî, askerî ve sosyal kurumları ile kültür tarihlerini ele almayı da ihmal etmemiştir. Böylece kısa zamanda zihinlerden çıkacak kuru bilgiler yerine, okuyucularına kalıcı bir İslam Tarihi kültürü vermeyi hedeflediğini ortaya koymuştur.

---

* Ankara Üniv. İlahiyat Fakültesi / ANKARA
Ebas69@yahoo.com

Çalışmanın, gerek plan gerekse kullanılan dil ve yazımında takip edilen metot ile, hitap etmesi düşünülen çevreye oldukça uygun bir tarzda kaleme alınmış olduğu dikkatlerden kaçmamaktadır. Yazar konuları anlatırken genellikle dipnot kullanmamış, her konu sonunda işlenen konuya özel bir bibliyografya sunmuş, eserin sonuna da genel bir bibliyografya vermiştir. Yazar ayrıca okuyucuların yararlanmaları için eserin sonuna halife ve hanedanların bir listesini ve konu ile ilgili haritaları eklemiştir. Çalışma *Genel İndeks* ile son bulmuştur.

Yazarın da ifade ettiği gibi eserde siyasî, sosyal, iktisadî ve kültürel tarihleri verilen ilk Müslüman Türk devletleri, çok daha ayrıntılı bir şekilde bazı araştırmalarda ele alınmıştır. Bu çalışmanın amacı ise kendinden önce yapılan araştırmaların sunduğu bilgileri değerlendirerek, Türk-İslâm tarihi alanında genel birikim kazandırmaya yönelik bir el kitabı olmaktır. Bizce söz konusu amaca ulaşmış olduğunu aynı yılda iki baskı yaparak göstermiş olan bu değerli eser, hem öğrencileri hem de konunun meraklarını tatmin edecek düzeyde ilmîdir, araştırmacılar için de zengin bir bibliyografyaya sahiptir.